

A

palócföld

megkérdezte

az SKÜ Alkotmány
brigádját:

Hogyan élnek
1987 májusában ?

Akárba gyengén világított alagútba léptem volna, amikor a Salgótarjáni Kohászati Üzemek drótbúzójának küszöbén túljutottam. Zaj, nehéz levegő, mozgó árnyak, siető targoncák surrogása, zörgése. Aztán, megszokván a homályt, embereket láttam, s gépeket, a targoncákon hatalmas huzaltekercseket. A szem megszokja a világítást, de az edzetlen fül nem állhatja a zajt. A beszélgetés itt olyan, mint a süketek párbeszéde. Nem csoda hát, hogy Menus Ferencnével, a Magyar Népköztársaság Kiváló Brigádja címmel kitüntetett Alkotmány brigád vezetőjével, egyszersmind a megyei pártbizottság és a megyei párt-végrehajtóbizottság tagjával (egyéb tisztségeit most ne soroljuk), mindössze néhány szót váltottunk a csarnokban. Amit ott megtudtam, nem sok. Vagy mégsem oly kevés? Hiszen kiderült: a gépek régiek, az alapanyag pedig sokszor gyenge.

A többről már nyugodt környezetben beszélünk. A drótbúzó „vörös-sarka” volt a helyszín, mely nevét alighanem dekorációjáról, Marx, Engels, Lenin portréjáról, valamint egy nemzetiszín és egy vörös zászlóról kapta. A beszélgetésen részt vett három brigádtag is, nevezetesen: Sági Imréné brigádvezető-helyettes, továbbá Kukkel Anna és Vanó Sándorné. Elöljáróban még annyit: mivel egymást kiegészítve, s nem vitatkozva mondták véleményüket, a kérdésekre adott válaszok összegzését adjuk közre. Az is kiderült: gyakorlott nyilatkozók; nem csak a NÓGRÁD, a Nők Lapja is írt róluk. Néha úgy éreztem: nem csupán azt mondják, amit gondolnak, de azt is, amit – szerintük – kell. Mintha tudnák: mi a „publikus” és mi nem az. Ennek ellenére, őszinteségükben kételkedni pillanatig sem volt okom.

– Mit kell tudni a brigádról?

Jövőre leszünk 25 évesek. Kezdetben férfiakkal dolgoztunk együtt, majd 1970-ben női brigáddá alakultunk. Ez azért volt lehetséges, mert emelőgépeket kaptunk, mindnyájan darukezelői tanfolyamot végeztünk, így már hivatalosan sem volt akadálya, hogy a nők számára addig tiltott munkakört mi is betölthessük. Négyszer lettünk a vállalat kiváló brigádja, a Magyar Népköztársaság Kiváló Brigádja címet pedig 1986-ban nyertük el. Megpályáztuk és bejött. Míg korábban fejenként évi 56 óra társadalmi munkát végeztünk, addig tavaly már 72 társadalmi munkaórát teljesítettünk: munkánk minőséginek bizonyult, s kevesebben is többet termeltünk.

(Közbevetés: Valamennyien családanyak. Menus Ferencné fia gépkocsi-vezető, Vanó Sándorné fia autószerelő, ikerlányai közül az egyik ápolónő, a másik a Nógrád Megyei Tanácsi Tervező és Építőipari Vállalatnál dolgozik, s főiskolára készül. Kukkel Anna lánya kereskedőnek tanul, Sági Imréné lánya másodéves gyógyszerészhallgató. Megjegyzendő még: a megszólaltatottak, s mint mondták a brigádtagok többsége is, második generációban dolgozik a gyárban, Ám, mára, mintha egyre többen ejtenék el a váltóbotot.)

– Nőknek való ez a munka?

Hát... férfias munka. A kétszáz kilós buzalkarikákat is meg kell fogni, a gép aztán fele átmérőjűre húzza őket, s a drót, százkilós tekercegekben kerül le. Persze daru segítségével dolgozunk... A kéz nagyon igénybe van véve. Izületi bántalmak, idegi leterheltség a velejárója. Állandóan figyelni kell. Megállás nélküli a bajtás. Nem nyolc órát dolgozunk; reggel fél batkor már a gépnél vagyunk, s háromnegyed kettőkor jön a váltás. Sokan közülünk 12 órát vannak otthonról távol, hiszen többen bejárók. A vidéki műszak előtt még megeteti az állatokat, s amikor bazaér sem marad munka nélkül. Mindenkinek kertje van, családja, társadalmi munkája. Néha mondjuk: nem vagyunk normálisak, mert olyan sokat vagyunk távol. Ezen a héten még egyszer sem voltunk időben otthon. A túlóra viszonylag ritka, nők nem is szívesen vállalják, de mostanában azért megeseit, hogy két műszakot töltöttünk le. Való-e nőknek ez a munka? Tudja mi volna való? Otthon! Sokszor csak levelezünk a férjünkkel. Annak idején harcoltunk, hogy munkába állhassunk. Most harcolunk, hogy otthon maradhassunk... De azért ha elküldenének, ha baza kellene menni, meg-sértődnénk. Nehéznek nehéz ez, de az ember megszokja.

– Férfias munkának férfias a bére is?

Nem keresünk rosszul. Öt-hét ezer forintot kapunk havonta. Igaz, a hét-ezerhez nagyon jónak kell lenni. A férfiak 8–9 ezret is megkeresnek. Ők három műszakban dolgoznak, mi kettőben, egy férfi nyolcvan mázsát is leszed naponta a gépről, mi 20–25 mázsát. Daruval persze.

(Közbevetés: Menus Ferencné és férje összesen 13 ezer forint körül keresnek, másfél szobás tanácsi lakásuk van. Vanóéknál öt személyre jut ugyanennyi pénz. Ők háromszobás családi házban élnek. Kukkel Anna szobakonyha-kamrás – valamikor gyári, most tanácsi – lakásban lakik. Sági Imrénéék összjövedelme 13–14 ezer forint, kétszobás OTP-s lakásban élnek).

– Mikor pihennek?

Többnyire télen...

– Milyennek látják a gyárat?

Dinamikusan fejlődik. Az export, a beruházások helyzete, a szociális ellátás kiváló. Minden üzem kapott például hűtőszekrényt. A nyereségter-

vet mindig hozzuk. Az ágazat, tudjuk, bajban van, de mi hozzuk, amit kell. . . A bérfejlesztés eddig megvolt. Csak idén áprilisig nem kaptunk, a pénz most lett szétosztva. Lehetne több is. Ebben az üzemben az órabéresek legkevesebb 1 forint húsz fillért kaptak, a fixesek legalább havi 200 forintot. Nem is jutott mindenkinek béremelés.

– Ki nem kapott?

Az összegtől függött az egész. Annak sem került, aki jól dolgozott. Általában a normában levők kaptak.

– Mit szóltak, akiknek nem jutott?

Tudomásul kellett venni. Ha van termelés, van pénz, ha nincs, nincs.

– Magukon múlik, ha nincs termelés?

Termelés mindig van. De sok az idegesség. Rossz minőségű az alapanyag, ami importból, a KGST-országokból érkezik. Bántja az embert, hogy gyenge az anyag, az NSZK-s partner viszont igényes. Sokat szakad a buzal, sokat kell begeszteni, spannolni, begyezni; úgy mondjuk: sok a kézidő. De az sem jó, hogy Ózd eladja dollárért, amit nekünk kellene szállítania. S az is hiba, hogy megfordította az arányt a minőségileg jobb és rosszabb alapanyagok között. Eddig 70:30 volt a jobb minőség javára, most pont ellenkezőleg. A vállalat vezetőinek, s nekünk is égető gond, hogy a tmk átszervezése nem hozta meg az eredményt. Délelőttös műszakban nincsen baj, de délután és éjjel, ha hiba van, sokszor nehézkes a javítás. Ilyenkor csak két tmk-s dolgozik, s ha másutt vannak, egy negyed-órás munka miatt 2–3 órát is állhatunk. Nekünk viszont az az érdekünk, hogy dolgozzunk. Ezért aztán néha magunk bütykölünk. De ha baleset történik? Ki a felelős? Ez az egész szervezési kérdés. . .

– A kohászat rossz helyzetben van. Nem okoz ez bizonytalanságot? Ózd nincs is messze. . .

Azelőtt rangja volt a kohászatnak, rangja volt a gyárnak. Most nincs. Ez mutatkozik meg a fizetésekben is. Már az árubázisban is lehet annyit keresni, mint itt. Ezt egyszer rendbe kell tenni. Most nagyon lenn vagyunk. Sok múlik azon is, hogy milyen a kooperáció a vállalatok között. Mostanában egyik gyár a másikat ülteti le. Ez az egész központilag nincs helyre téve. . .

– Tudják, hogy változások várhatók. . .

Az adó? Attól nem félünk. De az áremelések. . . nem tapsolunk. Mert kimondani szép, hogy mennyit keresünk, de ha elmegyünk az üzletbe. . . Mint a hideg zuhany, úgy ér minket. Azt megértjük, hogy az állam nem dotálhat mindent. De amit be sem jelentenek? Mint a bütort! És gondolja el: mi annyit vagyunk távol, hogy ki sem tudjuk nézni, mi az olcsó.

– Amit elmondtak, abból egyértelmű: nagy a tempó. Meddig lehet ezt bírni?

Csak egy példa: a 45–55 év közötti férfiak hullanak el. Na és, mi van akkor? Meg kell érteni, hogy nekünk kell kitermelni a szüleink nyugdíját is. Mert ahol két szülőnek 5200 forint jut? Köztünk van ilyen is. Az igazság az, hogy a gyár vezetői látják a helyzetet. Nemrég két nyugdíj felé baladó nőnek ajánlottak könnyebb munkát, de kilenc forint harminc fillérrel kaptak volna kevesebbet óránként. Ki vállalja ezt nyugdíj előtt? Amióta szabad szombat van, a férfiak többet dolgoznak. A tavalyi életszínvonalért, hogy idén is megmaradjon, többet kell dolgozni. De így is nehéz tartani. És akik szombaton és vasárnap is húznak, gondoljunk csak bele. . . Ennek valamikor ki kell csattanni, az egészség rovására.

(Közbevetés: Menusék üdülnek idén. Vanóék még soha nem nyaraltak. „Tizenhat éve dolgozom itt, de mindig másra kellett a pénz.” Kukkel Anna idén nem pihen: „Ballagás volt, lagzi lesz. . .” Ságiék tavaly Mezőkövesden voltak, idén is jut ott egy hét.)

– Milyennek látják a jövőt?

Kicsit tartunk tőle. Azt tudjuk, mi van, de hogy mi lesz, nem látjuk. Az biztos, hogy csak jobb munkával lehet ebből a helyzetből kikeveredni. De az is biztos, hogy a munkapad mellett csak akkor dőlnek el a kérdések, ha megvannak a feltételek. Rajtunk nem múlik. Mindenki feleljen azért, amit csinál. Mi azt szoktuk mondani: ami feladat, végre kell hajtani. Ha csak lehet. . .

SPEIDL ZOLTÁN

